

FOCUS CONJUNCTUUR

Jobmotor op volle kracht

November 2017
Anouar Boukamel

percentage van de bevraagde sectoren die de voorbije zes maanden een productiestijging hebben opgetekend

60%

53%

percentage van de sectoren die een toename van de activiteit verwachten (33% bij onze vorige enquête in mei)

percentage van de sectoren die innovatie van kapitaal belang vinden

76%

40%

percentage van de sectoren die verwachten de komende zes maanden extra te zullen aanwerven (10% in mei)

verwachte economische groei in 2018

2%

Headlines

- *De industrie en de bouw zijn optimistisch over hun tewerkstellings- en productievoorzichten*
- *De werkloosheid daalt dankzij de versnelling van de jobcreatie in de privésector*
- *Bijgevolg worden de krapttes voor bepaalde profielen steeds nijpender op de arbeidsmarkt*
- *De groeiversnelling zou zich doorzetten tot midden 2018 om vervolgens te vertragen door de krapttes*

Naar halfjaarlijkse gewoonte heeft het VBO in het laatste kwartaal van 2017 zijn sectorfederaties bevestigd over de conjuncturele ontwikkelingen in hun sector. Via zijn federaties bereikt het VBO ongeveer 50.000 ondernemingen, die samen goed zijn voor 80% van de uitvoer, 75% van de werkgelegenheid en 2/3 van de toegevoegde waarde. Bovenop dit eigen conjunctuuronderzoek wordt uiteraard ook rekening gehouden met andere nationale en internationale conjunctuurindicatoren. Deze VBO-analyse geeft de huidige toestand in de ondernemingen in België alsook de vooruitzichten voor de komende zes maanden weer.

1. Internationale context

Wereldeconomie

Globaal gezien deed de wereldeconomie het goed in 2017. Volgens het IMF zou het reële bbp wereldwijd in 2017 met 3,6% gegroeid zijn, tegenover 3,1% in 2016. De opkomende landen zouden met 4,6% zijn gegroeid, de geavanceerde economieën met 2,2%.

Ondanks het politieke tumult en de onzekerheden in verband met de brexit en het presidentschap van Trump, is de toestand van de internationale handel zeer positief te noemen. De verbetering die zich al eind 2016 manifesteerde, werd niet alleen bevestigd in de eerste acht maanden van 2017 maar versterkte nog. Volgens de CPB World Trade Monitor nam de wereldwijde handel in de eerste acht maanden van 2017 met gemiddeld 4,4% toe. In diezelfde maanden een jaar eerder was dat nog 1,1%.

Deze wereldwijde conjunctuurverbetering, gekoppeld aan de beperking van de olieproductie door de OPEC-landen sinds eind 2016, zorgde voor een opwaartse druk op de olieprijs. In het grootste deel van 2017 schommelde de prijs voor een vat rond de 50 dollar, maar sinds midden augustus gaat de prijs weer omhoog. Midden november bedroeg de Brent-prijs 64 dollar. Ook al is dat hoger dan de voorbije twee

jaar, onrustwekkend is het nog niet: we zijn immers nog ver verwijderd van de gemiddelde prijs van 100 dollar voor een vat tussen 2010 en 2013.

USA

In de Verenigde Staten heeft de groeiversnelling die eind 2016 was ingezet, zich bevestigd. In de eerste drie kwartalen van 2017 bedroeg de groei op jaarbasis 2,2% tegenover 1,4% in 2016. Ondanks het recordaantal tornado's dat de VS te verduren kreeg (het hoogste aantal sinds 2011), bleef de groei dus solide.

De werkloosheid in de Verenigde Staten liep verder terug tot 4,1% (het laagste percentage sinds begin jaren 2000). Ondanks dit historisch laag cijfer blijven de loonstijgingen gematigd, maar tegelijkertijd voldoende om de privéconsumptie te stuwen, een cruciale motor van de Amerikaanse groei.

Het plan van de Trump-administratie om de belastingen te verlagen, werd eindelijk geconcretiseerd en zou de gezinsinkomens in 2018 moeten doen toenemen en de consumptie verder stimuleren.

De geleidelijke verstrakking van het monetair beleid lijkt de consumptie, investeringen of financiële markten momenteel niet negatief te beïnvloeden.

Tegelijk blijft het vertrouwen van de ondernemingen en de gezinnen op een hoog niveau ondanks enkele kortstondige dalingen. Volgens het IMF zou de Amerikaanse groei in die context nog wat versnellen in 2018 (2,3%).

BRICS

China zet zijn transitie naar een consumptie-economie door. De exportgroei blijft wel significant positief, maar is toch wat vertraagd. Het is de aanzienlijke groei van de consumptie en de publieke en private investeringen die het mogelijk maakt om groeicijfers van circa 7% op jaarbasis te blijven voorleggen. De inflatie blijft gematigd: 1,2% in 2017 volgens de Wereldbank.

De groei van de Chinese binnenlandse vraag wordt ondersteund door publieke investeringsprogramma's en door een soepel

In de eerste 8 maanden van 2017 nam de wereldwijde handel met gemiddeld 4,4% toe

kredietbeleid, wat risico's inhoudt op een slechte allocatie van de investeringen. Bovendien is de private schuldgraad vrij onrustwekkend als we het huidige niveau vergelijken met de situatie net voor de vorige Aziatische crisissen.

Na meerdere turbulente jaren verbetert de situatie ook in de andere opkomende landen. Een aantal daarvan (Rusland, Brazilië) kenden recentelijk aanzienlijke recessies. De daling van de olieprijs en de grondstoffenprijzen, en enkele (geo)politieke crisissen dienden deze economieën zware klappen toe.

De negatieve tendens lijkt nu echter te zijn gekeerd, met groeicijfers die eindelijk terug positief zijn (0,7% voor Brazilië en 1,8% voor Rusland op jaarbasis).

EU & Eurozone

In Europa bevestigde de eind 2016 vastgestelde verbetering zich in de eerste kwartalen van 2017, met jaar-op-jaar groeicijfers van 2,5% in het tweede en derde kwartaal. Meerdere positieve factoren hebben daarbij een rol gespeeld.

Ten eerste nam het beschikbare gezinsinkomen toe dankzij de gestage werkgelegenheids groei, wat toeliet dat de groei van de privéconsumptie op een hoog peil bleef.

Ten tweede deed de uitvoer het goed ondanks een appreciatie van de euro t.o.v. de dollar tussen januari en september 2017.

Ten derde namen de investeringen in een context van een soepel monetair beleid met 4% en vervolgens met 3,3% toe in het eerste en tweede kwartaal van 2017. Dit droeg ook bij tot een gunstige evolutie van de bouwsector, die terug aanknoopte met een stevig groeiritme.

Ten slotte daalde de werkloosheidsgraad verder, tot 9% vandaag.

Op monetair vlak blijft de inflatie erg laag ondanks het soepele monetair beleid van de ECB. De ECB-rentetarieven bleven ongewijzigd en dus ultralaag. De ECB verklaarde op 26 oktober ook dat het nog tot eind december 2017 60 miljard aan waardepapier per maand zal blijven opkopen. Vanaf januari wordt dat echter teruggeschoefd tot 30 miljard.

Al deze elementen wijzen erop dat de Europese conjunctuur in steeds betere doen is. En ook onze buurlanden evolueren beter dan verwacht. Tussen het eerste en het derde kwartaal van 2017 versnelde de Duitse groei (YoY) van 2,1% tot 2,8%. De Franse groei overschreed in het derde kwartaal van 2017 de 2% na lang rond de 1% te zijn blijven hangen. En in Nederland handhaafde de kwartaalgroei op jaarbasis zich op een hoog niveau van gemiddeld meer dan 3%.

Ook in Spanje bevestigde het groeiherstel zich, met groeipercentages van minstens 3% in de eerste drie kwartalen van 2017.

Voor al die economieën ligt hoofdzakelijk (in verschillende gradaties) het elan van de investeringen en de export aan de basis van deze sterkere groei. Terzelfder tijd droeg ook de groei van de private consumptie zijn steentje bij.

In het Verenigd Koninkrijk leidden de onzekerheden rond de brexit en de daaruit voortvloeiende verzwakking van het pond tot een hogere inflatie. Omdat invoer uit België relatief duurder werd en de koopkracht van de Britse gezinnen daalde, had de Belgische export bijgevolg langs twee kanten te lijden.

Toch legt de Engelse economie tot nog toe een zekere veerkracht aan de dag dankzij een soepel budgettair en monetair beleid (hoewel de Bank of England zijn beleidsrente op 2 november opnieuw verhoogde). De Britten spaarden dan ook weinig, waardoor de consumptiegroei redelijk op peil bleef, maar dit zal niet eindeloos zo zijn.

2. België

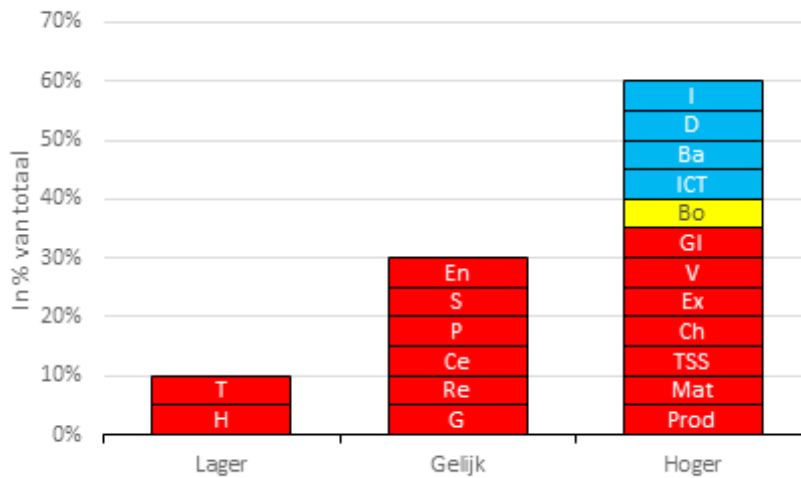
a. Economische activiteit

De Belgische economie groeide in heel 2017 wat sterker dan in 2016. De indicator voor het consumentenvertrouwen blijft boven het langetermijngemiddelde en nam recentelijk nog verder toe. Tegelijkertijd klom ook de indicator voor het ondernemersvertrouwen van de NBB in november tot zijn hoogste peil sinds april 2011, na een tijdelijke aarzeling tijdens de zomer.

Tussen het eerste en het derde kwartaal van 2017 versnelde de Duitse groei van 2,1% tot 2,8%

Grafiek 1. Economische activiteit ten opzichte van de voorbije 6 maanden

Ah: autohandel; Ba: Bank; Bo: bouw; Ce: cement; Ch: chemie; D: handel; En: energie; Ex: ontginning; G: grafisch; Gl: glas; H: hout; I: interim; ICT: ict; Mat: materials technology; P: papierfabrikanten; Prod: production technology & mechatronics; Re: rederijen; S: staal; T: textiel; TSS: transport solution systems; V: voeding

Deze positieve elementen worden bevestigd door de resultaten van onze peiling. Zowat 60% van onze sectoren schat het huidige productieniveau hoger in dan in de voorbije 6 maanden en 30% houdt het op een status quo. Onder meer alle dienstensectoren, de bouwnijverheid en heel wat industriële sectoren melden een verbetering (grafiek 1).

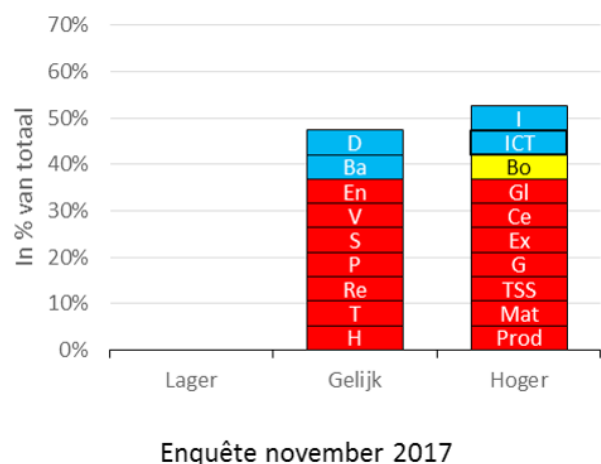
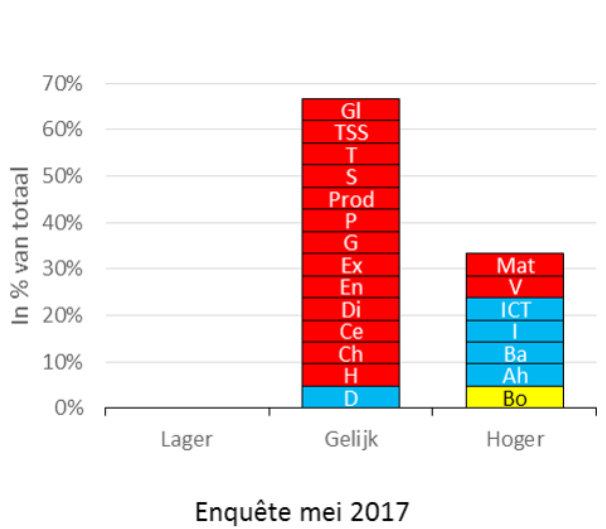
Slechts twee sectoren melden een productiedaling. Eén daarvan is de textielindustrie, die te lijden had onder de brexit en de verzwakking van het pond sterling. Bovendien oefende de stijging van de

grondstoffenprijzen een negatieve invloed uit op de sector.

Voor de komende zes maanden is de tendens nog positiever aangezien 53% van onze sectoren uitgaat van een hogere economische activiteit, 47% van een gelijk niveau en geen enkele sector van een daling (grafiek 2). Een vergelijking met onze enquête van mei 2017 leert dat het optimisme de voorbije maanden duidelijk is toegenomen. In mei 2017 verwachtte slechts 33% een toename van de activiteit.

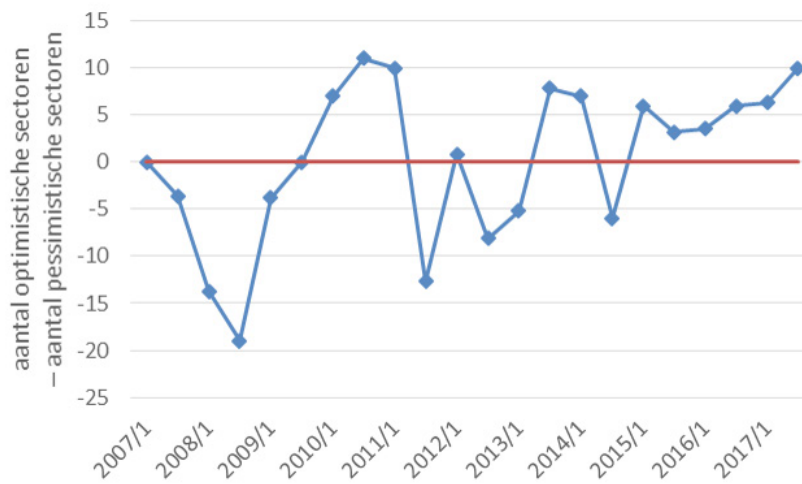
Opmerkelijk is dat vandaag ook – en zelfs vooral

Grafiek 2. Vooruitzichten voor de economische activiteit in de komende 6 maanden

Grafiek 3. Barometer voor economische bedrijvigheid in de komende zes maanden

– de industriële sectoren optimistisch zijn.

Dit is enerzijds te danken aan het optimisme in de bouwsector, door het vooruitzicht op belangrijke openbare werken vóór de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2018, en de start van een aantal grote projecten (Oosterweel en de sluis van Terneuzen). Dit vertaalt zich ook in meer optimisme in bouwmaterialensectoren zoals de glas-, de cement- en de ontginningsindustrie.

Anderzijds is het optimisme in de industriële sectoren te danken aan het gedeeltelijke herstel van de kostencompetitiviteit en de verbeterde Europese conjunctuur, want het betreft sectoren die sterk exportgericht zijn. Dit is met name het geval voor de sectoren van Agoria: bouw van productietechnologie, hoogtechnologische

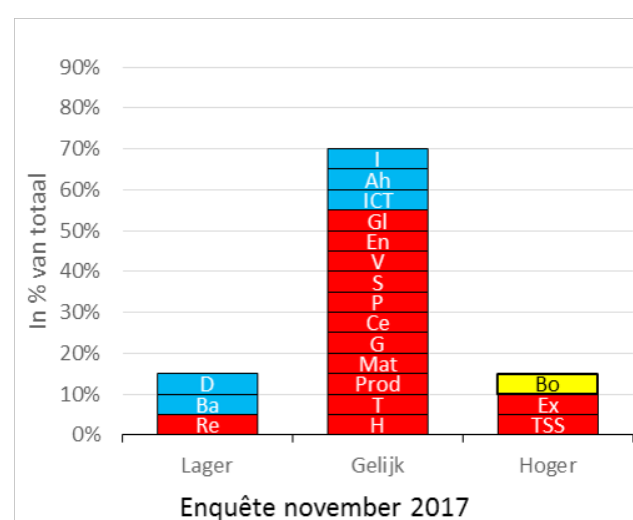
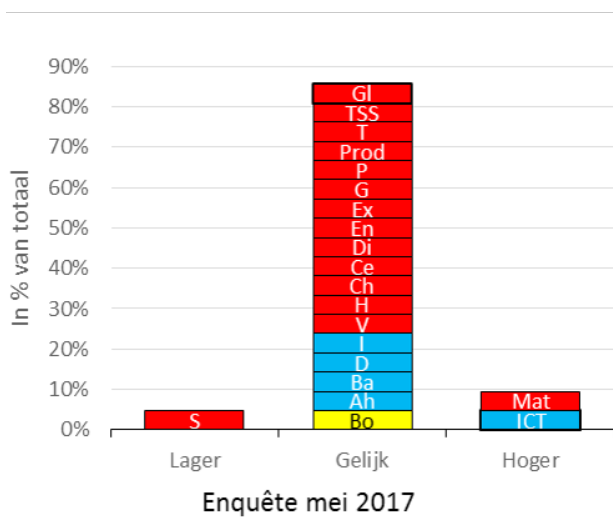
materialen, wagens en ICT.

De evolutie van onze barometer voor de toekomstige economische activiteit (optimisten – pessimisten) bevestigt de positieve tendens, met een aanzienlijke vooruitgang ten opzichte van onze vorige enquête (grafiek 3). Het saldo in het voordeel van de optimisten was sinds 2010-2011 niet meer zo groot. In die twee jaren bedroeg de groei jaargemiddeld 2,3%.

b. Rendabiliteit

Een meerderheid van de sectoren (63%) is van oordeel dat de rendabiliteit vandaag in lijn ligt met het langetermijngemiddelde. Ruim 25% schat dat ze vandaag lager ligt dan normaal en maar 2 sectoren hoger dan normaal.

Grafiek 4. Vooruitzichten voor de rendabiliteit in de komende 6 maanden

De overgrote meerderheid (70%) verwacht in de komende zes maanden noch een verbetering noch een verslechtering van hun rendabiliteit (grafiek 4). Het opnieuw van kracht zijn van het indexmechanisme en een stilaan toenemende druk op de lonen voor bepaalde technische knelpuntprofielen zouden immers tot een kostenstijging kunnen leiden. Dit alles in een context van sterke wereldwijde concurrentie met beperkte speelruimte op het niveau van de verkoopprijzen.

Bij de sectoren met negatieve rendabiliteitsverwachtingen bevindt zich onder meer de handelssector, die pessimistisch is over de rendabiliteit door de hevige concurrentie met de e-commercespelers en grensaankopen.

Investerings

De investeringen groeien aan een behoorlijk tempo. De groei van de bruto-investeringen in vaste activa ten opzichte van vorig jaar beliep bijna 3% in de eerste twee kwartalen van 2017 (2,7% in Q1 en 2,8% in Q2).

De algemene conjunctuurverbetering in

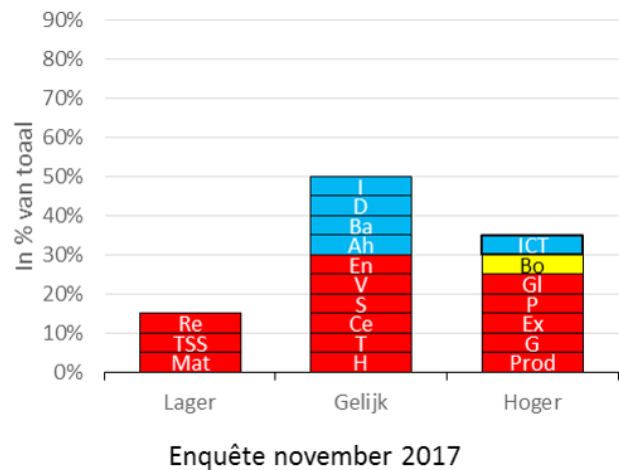
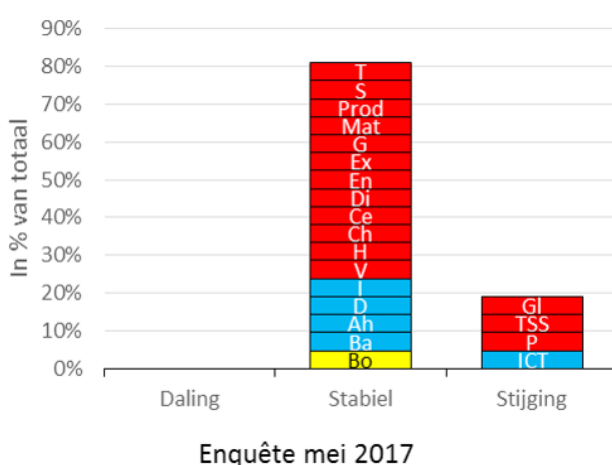
te zullen investeren, 35% meer, slechts 15% minder.

Bij onze enquête in mei gingen de meeste sectoren nog uit van een stabiel investeringspeil. In november lopen de verwachtingen dus meer uiteen. Zo verwacht een groter aandeel van hen meer te zullen investeren, hoofdzakelijk de bouwsector en sectoren die nauw met de bouw verbonden zijn (ontginning, glas ...). Zo'n 50% van de sectoren blijft uitgaan van een stabiel investeringspeil, tegenover 80% in mei.

En nu zijn er dus ook sectoren die een lager investeringstempo verwachten. Dit komt echter niet door pessimisme over de toekomst, maar veeleer omdat bepaalde grote investeringsprojecten aflopen in sectoren als de automobielassemblage of bij de rederijen. In Volvo Gent is bijvoorbeeld eind november de XC40 in massa-productie gegaan na de voltooiing van een investering van 200 miljoen euro.

Voor de meeste sectoren blijft innovatie het voornaamste investeringsmotief. Die meerderheid is sinds juni nog gegroeid. Nu

Grafiek 5. Vooruitzichten voor de investeringen in de komende 6 maanden

Europa, de lage rentevoeten en de hoge benuttingsgraad van het productievermogen (81,7%, het hoogste cijfer sinds oktober 2008) zetten de ondernemingen dus duidelijk aan tot investeren.

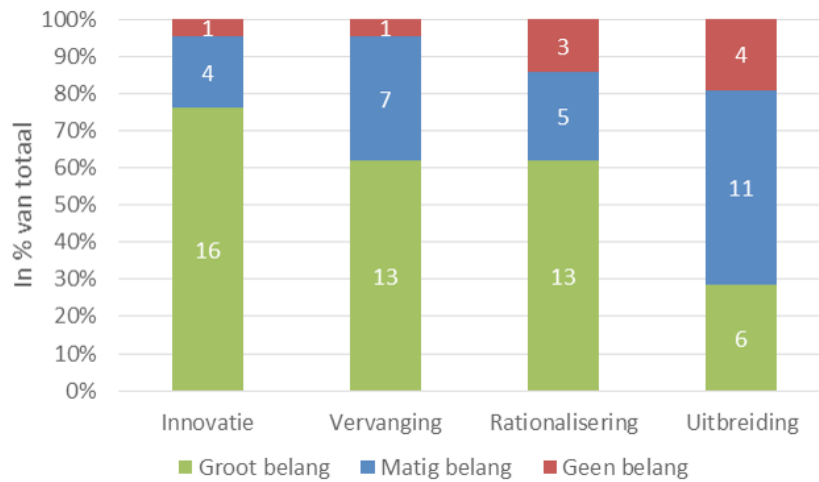
Onze peiling bevestigt de dynamiek van de bedrijfsinvesteringen. De helft van de sectoren denkt in de komende zes maanden evenveel

zijn investeringen in innovatie voor zowat 80% van de bevroegde sectoren van groot belang (grafiek 6). Iets meer dan 60% acht vervangings- en rationaliseringsinvesteringen belangrijk. Voor iets minder dan 30% van de sectoren zijn investeringen in capaciteitsuitbreiding de voornaamste beweegreden. Uit deze cijfers blijkt nogmaals het grote belang dat de Belgische ondernemingen aan innovatie

Grafiek 6. Drijfveren voor investeringen

hechten. Investeren in nieuwe technologieën, nieuwe software en nieuwe digitale zakenmodellen heeft vandaag dus duidelijk de voorkeur op investeren in de uitbreiding van bestaande productielijnen of bedrijfsgebouwen.

Werkgelegenheid

De werkloosheidsgraad zette zijn in 2016 ingezette daling gedurende heel 2017 voort. In september 2017 bedroeg de geharmoniseerde werkloosheidsgraad nog 7,2%, tegenover 7,6% een jaar eerder.

In het eerste en het tweede kwartaal van 2017 is de werkgelegenheid nog sterker gaan groeien. In vergelijking met het overeenkomstige semester een jaar eerder groeide de werkgelegenheid

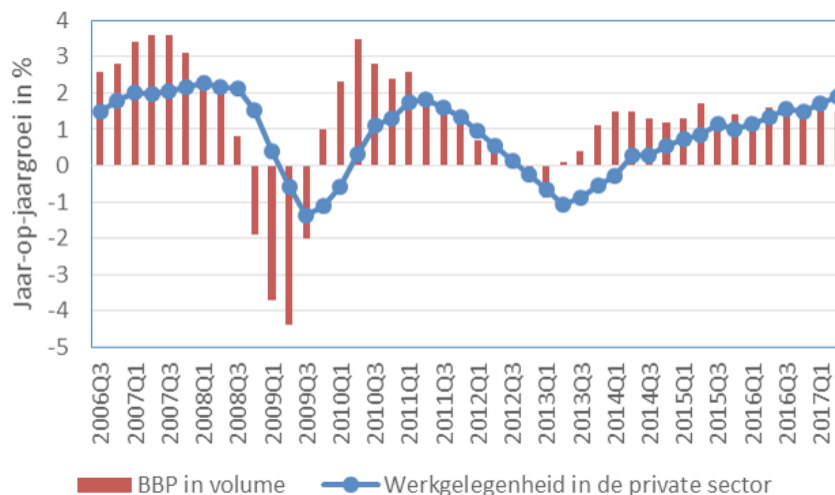
met 1,53% tegenover 1,12% in 2016.

In de privésector groeide de werkgelegenheid zelfs met 1,9% in het tweede kwartaal van 2017. Zo'n sterke toename werd niet meer waargenomen sinds de financiële crisis van 2008 (grafiek 7).

Daar waar de groei van het bbp in de voorbije jaren relatief stabiel was, is de werkgelegenheidsgroei in de privésector aanzienlijk versneld. Deze sterke toename van de arbeidsintensiteit van de economische groei heeft ongetwijfeld te maken met de relatief gunstige evolutie van de loonkosten tussen 2015 en 2017 als gevolg van de regeringsmaatregelen (indexsprong, taxshift loonmatiging).

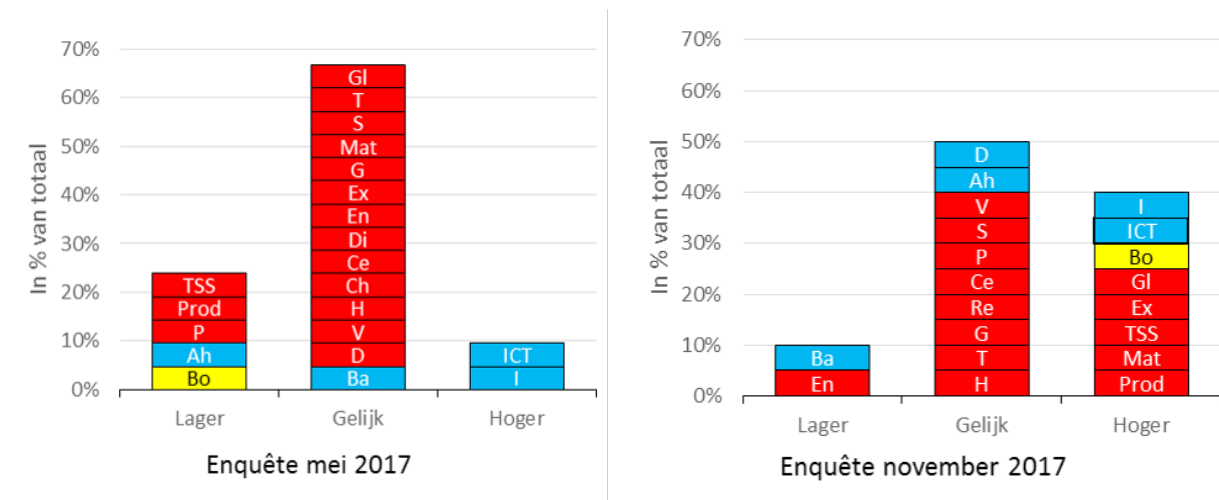
De resultaten van onze enquête geven ook

Grafiek 7. Werkgelegenheidsgroei in private sector en reële BBP-groei

Grafiek 8. Vooruitzichten voor de werkgelegenheid in de komende 6 maanden

aan dat de vraag naar arbeidskrachten gunstig zal blijven evolueren. Ging in mei maar 10% van de bevroegde sectoren uit van een tewerkstellingstoename, dan deelt in november zowat 40% die prognose. De sectoren die het houden op een status quo, verminderden van 68% naar 50% en het aantal pessimisten ging van 24% naar 10% (grafiek 8).

Bovendien voorzag in mei nog geen enkele industriële sector meer aanwervingen. Uit onze jongste peiling blijkt daarentegen dat de technologische industrie en de bouwsector vandaag positieve tewerkstellingsvooruitzichten hebben. De schok van de sluiting van Caterpillar lijkt te zijn verwerkt en afgaande op de productievoorzichten zal ook een flink deel van de verwerkende industrie binnenkort aanwerven.

In die context, en gezien de daling van de werkloosheid in de voorbije jaren, beginnen bepaalde krptes zich al te laten gevoelen op de arbeidsmarkt.

In november zegt 71% van de bevroegde sectoren moeite te hebben met het vinden van de juiste kandidaat voor bepaalde profielen, en 19% zelfs voor de meeste profielen (dus ook bij lagere kwalificatieniveaus).

Aan deze moeilijkheden liggen meerdere langetermijnfactoren ten grondslag die specifiek zijn voor België, en die we dringend moeten aanpakken om ons groeipotentieel op de lange termijn te verhogen (zie kadertekst).

3. Een groei van 1,8% in 2017 en van 2% in 2018

2017 werd gekenmerkt door een sterker dan verwachte vooruitgang van de Europese en de Belgische economie.

De verschillende regeringsmaatregelen droegen sterk bij tot de versnelling van de werkgelegenheidsgroei en verhoogden zo het beschikbaar inkomen van de gezinnen, wat de groei van de private consumptie ondersteunde.

We stelden ook een stevige investeringsappetijt en goede exportprestaties vast dankzij de significante verbetering van onze concurrentiepositie.

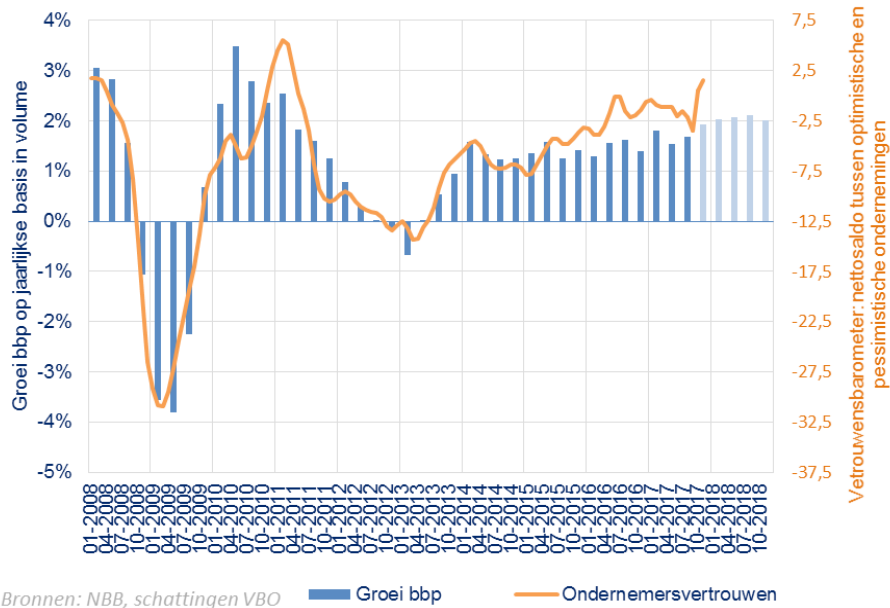
In die context is de groei van de economische bedrijvigheid in de eerste 3 kwartalen van 2017 licht versneld tot 1,7 à 1,8%. In het laatste kwartaal van 2017 zal de activiteitsgroei wellicht reeds dicht tegen de 2% aanleunen (grafiek 9).

De grote meerderheid van de indicatoren en de resultaten van onze conjunctuurenquête bevestigen dat deze positieve trend zich zal doorzetten en waarschijnlijk zelfs versterken in 2018.

We mogen daarom verwachten dat de groei in de eerste kwartalen van 2018 nog wat aan kracht zal winnen tot net boven de 2%, met name onder impuls van een sterkere binnenlandse vraag. Die zal worden ondersteund door een sterkere groei van de gezinsconsumptie dankzij de toegenomen tewerkstelling en de koopkrachtstijging door de taxshift, door belangrijke publieke investeringen in de

Grafiek 9. Economische groei en vertrouwen van ondernemingen

aanloop naar de verkiezingen van 2018 en door een aanhoudend sterke groei van de bedrijfsinvesteringen.

Tegen eind 2018, met een werkloosheidscijfer van 6,5% of minder van de actieve bevolking, zal de Belgische economie mogelijk aanlopen tegen vrij veralgemeende kraptes op de arbeidsmarkt. Dit kan verhinderen dat de groei verder accelereert. Tel daarbij nog de nakende brexit-deadline (maart 2019), en deze elementen zouden weleens kunnen leiden tot een lichte groeivertraging eind 2018. Desalniettemin lijkt een jaargemiddeld groeicijfer van 2% in 2018 mogelijk en waarschijnlijk.

4. Risico's en aanbevelingen

In het licht van de uiteengezette elementen, mogen we dus een sterkere Belgische en wereldwijde economische groei verwachten in 2018. Toch zijn er een aantal risico's.

Om te beginnen, zijn er de internationale geopolitieke spanningen. De groeiende problemen tussen de Verenigde Staten en Noord-Korea zorgen voor heel wat onzekerheden en kunnen onrust op de markten veroorzaken, zeker als het tot een gewapend conflict zou komen.

In de tweede plaats is er internationaal gezien sprake van een hoge schuldgraad, zowel privaat als publiek. In een context waarin meerdere belangrijke centrale banken (FED, Bank of England, ECB) aanstalten maken om hun monetair beleid te verstrakken, zou deze hoge schuldgraad natuurlijk kunnen leiden tot zwaardere schuldenlasten voor gezinnen en overheden.

Ten derde is er de evolutie van de brexit-onderhandelingen. In de komende weken moeten er afspraken worden gemaakt over een reeks hangijzers (denk maar aan de Ierlandkwestie of de handelsovereenkomsten), en zal duidelijk worden of we een 'softe brexit' krijgen, met overgangsregelingen en dus een zekere aanpassingstijd, dan wel een 'harde brexit', met ernstige praktische gevolgen voor de handel vanaf april 2019. Volgens een studie van de Universiteit van Leuven (Vandenbussche et al.) zou een 'soft'-scenario gelijkstaan met een verlies van 0,38% bbbp voor de EU, wat in een 'hard'-scenario zou oplopen tot 1,54%. Voor België zou een zachte brexit 0,58% bbbp-verlies betekenen en een harde brexit liefst 2,35%.

Bovenop de reeds gekende risico's in verband met de brexit komt nog de gespannen politieke situatie in Spanje. Spanje is een belangrijke

De Belgische economie zal mogelijk aanlopen tegen vrij veralgemeende kraptes op de arbeidsmarkt

economische partner van België, maar toch minder cruciaal dan Engeland.

In 2016 was 2,7% van de Belgische export bestemd voor Spanje, tegenover 8,9% voor Engeland. Qua invoer kwam 2,4% uit Spanje en 4,8% uit Engeland. Bijgevolg zouden de problemen in Catalonië (20% van het Spaanse bbp) bij ons geen al te grote economische impact mogen hebben, tenzij de Spaanse politieke crisis overslaat naar het Europese niveau.

In België is er sprake van enkele meer specifieke risico's. De voorbije jaren zijn heel wat inspanningen gedaan om de Belgische concurrentiekracht op te krikken, met resultaat. Wel is de inflatie momenteel in België wat hoger dan gemiddeld in Europa, waardoor de indexering van de lonen onze concurrentiekracht onder druk zou kunnen zetten. Dit zou evenwel gecorrigeerd moeten worden door de strikte toepassing van de (sinds maart 2017) aangepaste wet van '96. Dit is echter niet het geval voor loonsverhogingen als gevolg van een eventuele *wage drift* die hoger is dan voorzien. Loonsverhogingen gecorreleerd met kraptes op de arbeidsmarkt zouden onze competitiviteit dus negatief kunnen beïnvloeden. Voorlopig zijn hier echter nog geen concrete indicaties van.

Meer rechtstreeks dreigen die kraptes de groei in bepaalde sectoren af te remmen, zeker in het licht van de digitale golf die op ons afkomt. De kraptes zijn een direct gevolg van een mismatch tussen de competenties die worden aangeleerd en diegene waar vraag naar is op de arbeidsmarkt. Daarbij komen nog de verschillende studiekeuzes die jongens en meisjes maken en een vermindering van onze voorsprong inzake het algemene onderwijsniveau (zie kadertekst).

In het algemeen dient er nog veel sterker te worden ingezet op de activering van onze beschikbare arbeidsreserve. Zo zouden SWT'ers best hetzelfde aanbod van vacatures ontvangen als de jongere werkzoekenden.

Een andere langetermijnfactor die ons groeipotentieel kan schaden, is natuurlijk het file- en mobiliteitsprobleem. Het is immers geen geheim meer dat onze groeipolen Antwerpen en Brussel met ernstige congestieproblemen kampen. Investerings in infrastructuur, een

gevoelige upgrade van het openbaar vervoer en systemen van verkeersbeheer en/of rekeningrijden zijn dan ook meer dan dringend.

Ten slotte is het belangrijk om een gunstiger klimaat te scheppen voor e-commerce, o.a. door een grotere flexibiliteit inzake arbeidstijden, zodat de sector ook bij ons van de grond kan komen. Nu gaat immers meer dan de helft van de onlineaankopen naar buitenlandse webshops net over de grens. De maatregelen in het zomerakkoord zijn daarvoor slechts een beginpunt. ■

Arbeidsmarktkraptes: oorzaken en gevolgen

De Belgische vacaturegraad is hoger dan gemiddeld in de EU, aldus Eurostat. Die trend versterkt zich bovendien. Als we kijken naar de regio's, zien we dat Vlaanderen de vacatures het moeilijkst ingevuld krijgt. Opgesplitst per sector is de nood het hoogst is in ondernemingen die op zoek zijn naar wetenschappelijke en technische profielen.

Onze enquête toont dat ruim 75% van de bevroagde sectoren in de komende zes maanden moeilijkheden verwacht om bepaalde profielen te vinden, en 20% zelfs voor de meeste profielen.

Op de Belgische arbeidsmarkt zijn er in vergelijking met de OESO-landen bovengemiddeld veel ondergekwalficeerde werknemers. Dat wil niet zeggen dat het opleidingsniveau laag is, maar dat er een grote mismatch is tussen de competenties die worden onderwezen en de noden van de arbeidsmarkt.

Het opleidingsniveau is hoog in België, maar onze voorsprong is de voorbije jaren afgenomen. In STEM-materies is de evolutie ook niet al te positief als we afgaan op de jongste resultaten van de PISA-tests.

Bovendien zijn de genderverschillen bij ons groter dan in de buurlanden. In de leeftijdsgroep 25-34 jaar hebben meer vrouwen dan mannen een diploma hoger onderwijs. Maar slechts 26% van de diploma's in wetenschappelijke, wiskundige en IT-richtingen worden door vrouwen behaald (tegenover gemiddeld 40% in de OESO-landen).

Tot slot is de woonmobiliteit en de werknemersmobiliteit bij ons lager dan gemiddeld in Europa. De hoge transactiekosten op de woningmarkt, de verschillende talen en ook de fileproblematiek op onze wegen vormen een deel van de verklaring hiervoor.

